

Franciszek Koenig

"Muzyka religijna u progu klasycyzmu. Amandus Ivanschiz OSPPE (1727–1758)", Maciej Jochymczyk, Lublin 2014 : [recenzja]

Liturgia Sacra. Liturgia - Musica - Ars 21/1(45), 259-260

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i opracowanie B. Bodzioch nie jest w tym względzie wyjątkiem. Wymienię przykładowe trzy: artykuł ks. prof. I. Pawłaka, *Metodologia badań nad...* w spisie bibliografii figuruje w pracy zbiorowej na s. 353–362 (dodatkowo brak miejsca i roku wydania), ale już w przypisie na s. 35 są to s. 345–355 (z uwzględnieniem miejsca i roku wydania). Dalej: artykuł również ks. prof. I. Pawłaka *Graduale novum 2011* opublikowany w zbiorowej pracy z pewnością nie zawiera się na dwóch stronach (s. 242–243), jak sugeruje dr Bodzioch (s. 25). I trzecia rozbieżność: artykuł M. Aleksandrowicza *Interpretacja rytmiczna monodii...* w spisie bibliografii i w przypisie na s. 67 jest przytoczony w jednobrzmiącej wersji. Nie wydaje się jednak, by ów artykuł zamieszczony był na zaledwie czterech stronach (23–26). Podejrzanie zmienia się w pewność po konfrontacji z fotogramem na s. 67, w podpisie którego zamieszczono wyraźnie odwołanie do s. 33 tegoż artykułu, natomiast na kolejnej stronie (68) podpis pod fotogramem ujawnia, że zacerpnięto go ze s. 36 pracy M. Aleksandrowicza, a przypis 73 tylko potwierdza tę obserwację. I pomyśleć, że te niedokładności dotyczą prac osób związanych z macierzystą uczelnią B. Bodzioch...

Czas na rekapitulację. Lektura książki Beaty Bodzioch potwierdza zasadność podjęcia wysiłku żmudnej kwerendy i napisania monografii kancjonału kościelnego. Autorka, mimo niedociągnięć, przedstawiła napisaną przystępnym językiem przejrzystą dysertację na ważny dla historii kultury Kościoła w Polsce temat. Z uznaniem należy odnieść się do wysiłku autorki, która prześledziła skrupulatnie kolejne dostępne edycje kancjonałów XIX i XX-wiecznych i w efekcie wyizolowała repertuar, na podstawie którego formułuje cenne wnioski, z których najistotniejszym jawi się ten wskazujący na ciągłość śpiewów kościelnych od średniowiecza poprzez edycję piotrkowską aż do Soboru Watykańskiego II. Ważne dla polskiego wkładu w kulturę światową są ustalenia dr Bodzioch w kwestii inicjatywy zebrania i wydania najpotrzebniejszych śpiewów liturgicznych, na długo przed ukazaniem się *Liber Usualis*. Z pewnością na tę pracę będą musieli powołać się badacze kultury muzycznej.

Czesław Grajewski

MACIEJ JOCHYMCZYK, *Muzyka religijna u progu klasycyzmu. Amandus Ivanschiz OSPPE (1727–1758)* (Musica Claramontana — Studia 5), Lublin: Wydawnictwo Polihymnia 2014, ss. 506, ISBN 978-83-7847-158-5.

Książka poświęcona jest o. Amandusowi Ivanschizowi (1727–1758) — wybitnemu kompozytorowi, paulinowi działającemu w połowie XVIII w. Pochodził on z rodziny o chorwackich korzeniach, ale urodził się na terenie Austrii i tam też realizował swoje życie zakonne i kapłańskie, będąc równocześnie muzykiem i kompozytorem. O popularności jego muzyki świadczą liczne odpisy jego dzieł znajdujące się w różnych klasztorach europejskich, m.in. na Jasnej Górze. Właśnie od zachowanych w tym miejscu dzieł rozpoczął swoją pracę nad badaniem jego twór-

czości dr Maciej Jochymczyk z Instytutu Muzykologii UJ. Opisywana publikacja stanowi podsumowanie jego badań naukowych.

Publikacja poświęcona o. Amandusowi Ivanschizowi składa się z pięciu rozdziałów. W pierwszym rozdziale autor ukazał życiorys Ivanschiza ze wskazaniem najnowszych ustaleń biograficznych oraz kontekst miejsc związanych z jego życiem i religijnej kultury muzycznej obecnej w ówczesnej przestrzeni europejskiej. W drugim rozdziale zostały scharakteryzowane materiały źródłowe, m.in. stan ich zachowania, problemy atrybucji, konwencji notacyjnych i ewentualnych rekonstrukcji. Trzeci rozdział jest szczegółowym omówieniem prac porównawczych, wynikających z różnic, jakie istnieją w zachowanych odpisach, wśród których istnieją zarówno autozapozyczenia, jak i fragmentaryczne opracowania autorstwa innych osób. Przeprowadzone badania miały za zadanie stworzenie katalogu tematycznego wszystkich dzieł religijnych tego kompozytora, który został przedstawiony w opisywanej publikacji. Dopełnieniem owocnych prac są dwa kolejne rozdziały: czwarty z nich zawiera analizy dotyczące form stosowanych przez o. Amanusa Ivanschiza, a piąty dotyczy stosowanych rozwiązań w zakresie instrumentacji, melodyki, harmonii i retoryki.

Cennym dopełnieniem monografii są dwa aneksy: pierwszy, prezentujący wykaz kompozycji Ivanschiza nagranych w serii płytowej *Musica Claramontana*, oraz drugi — przedstawiający faksymile kazania wygłoszonego podczas prymicji kompozytora oraz indeks dzieł wokalnie-instrumentalnych o. Amanda Ivanschiza.

Franciszek Koenig

REMIGIUSZ POŚPIECH (red.), *Mszał Jagiellonów z Jasnej Góry* [wydanie fototypiczne] (*Musica Claramontana* — Studia 2), Opole: Red. Wydaw. WT UO, Wydaw. i Drukarnia Świętego Krzyża 2013, ss. LVII, 335 [1]; ISBN 978-83-63950-14-9; 978-83-7342-381-7; 978-83-63614-08-9.

W 2013 r. staraniem Zespołu Naukowo-Redakcyjnego Jasnogórskich Muzykologów pod przewodnictwem prof. Remigiusza Pośpiecha (UWr, UO) ukazała się na polskim rynku wydawniczym fototypiczna kopia zabytkowego Mszału jasnogórskiego (*Missale Paulinorum* z ok. 1506 r., zwany powszechnie *Mszałem Jagiellonów* lub też *Mszałem Olbrachta*), będącego najcenniejszym, unikatowym rękopisem liturgiczno-muzycznym biblioteki paulinów na Jasnej Górze (AJG, sygn. III-3, olim. R. 589).

Edycję rękopisu poprzedza dwujęzyczne *Wprowadzenie* (w języku polskim i angielskim) Remigiusza Pośpiecha (s. V–VIII), w którym wskazuje on, iż jest to „istotne, wręcz podstawowe źródło pozwalające poznać sposób sprawowania liturgii Mszy św. w klasztorach paulińskich w okresie późnego średniowiecza, jako wspinające dzieło sztuki, zawierające barwne miniatury, ozdobne inicjały oraz bogato zróżnicowaną ornamentykę, a także jako swoisty pomnik kultury staropolskiej” (s. V).